

Lastevanemate hinnangud juhendamisstrateegiatele väikelaste puutetundliku ekraani kasutamisel

Elyna Nevski, 16.04.2015

Mis on teada?

*Puutetundlikud ekraanid (ka nutiseade) on saanud meie igapäevakeskkonnas tavapäraseks kaaslasteks ning on kujunemas väikelaste **kasvukeskkonna paratamatuks osaks.***

(TNS Emor, 2014)

*Väikelaste kontakt ekraanimeediaga algab juba **3-kuuselt**, esimese eluaasta jooksul on lastest saanud regulaarsed meediatarbijad ning neile suunatud meediasisu tarbitakse päevas ligi 1-2 tundi.*

(Holloway, Green & Livingstone, 2013; Rideout & Hamel, 2006; Suoninen, 2013)

Mis on teada?

– Väikelastel on keeruline ekraani sümbolilist maailma päriselu situatsioonidesse üle kanda ning uute teadmiste omandamine on silmast silma interaktsioonidest seetõttu ebatõhusam.

(Barr, 2013; Zack et al. 2009)

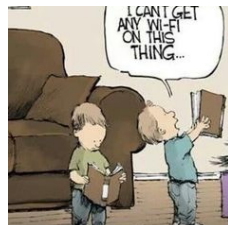
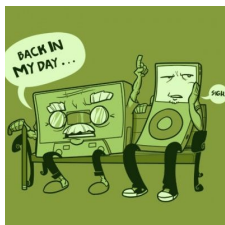
– Laste õppimist ekraanilt on seostatud lapsevanemate aktiivse osalusega väikese lapse puutetundliku ekraani kasutamisel.

(Sims & Colunga, 2013),

– Eesti lapsevanemad soosivad eelkooliealiste laste digitaaltehnoloogiliste vahendite kasutamist, rõhutades selle arendavat mõju.

(Vinter, 2013)

1. TAUST

TALLINNA ÜLIKOOL

Väikelaps puutetundliku ekraani kasutajana

Oluline on juba lapse varases arengustaadiumis monitoorida nende meediamustreid, mis võimaldaks teha hilisemaid järeldusi nende akadeemiliste võimete, kognitiivsete ja sotsiaalsete oskuste kohta

(Cardany, 2010).

Aju üle stimuleerimine kiirete kaadri vahetuse, lõikamise, zoomimisvõtetega “treenivad” lapsi selles suunas, et nad ootavad samasugust sisendit ka päris elus.

(Christakis, 2009).

TALLINNA ÜLIKOOL

– Väikelapsed teavad maailma kohta üsna palju, sest nende maailmavaade on kompleksne ning lastel on juba sündides võimsad õppimismehhanismid, mis võimaldavad neil konstrueerida uusi pilte maailma kohta

(Gopnik & Meltzoff & Kuhl, 2003)

– Väikelastel takistab ekraani vahendusel õppimist videodefitsiit, mis tähendab, et väikelapsed õpivad päriselu kogemusest rohkem kui ekraanilt

(DeLoache & Chiong, 2009).

– Väikelapsed suudavad ekraani vahendusel õppida juhul, kui lapse nutiseadme kasutamisse sekkub lapsevanem, kes lapsega suhtleb ja pöörab tema tegevusele verbaalset tähelepanu. Sel juhul võib ekraan pakkuda meelelahutusest märksa enamat.

(Barr & Hayne, 1999).

TALLINNA ÜLIKOOL

Lastevanemate juhendamissstrateegiad

- Aktiivne (ka sotsiaalne, instrueeriv) juhendamine (active mediation)*
- Keelav juhendamine (restrictive mediation)*
- Koos kasutamine (co-using)*
- Jälgiv juhendamine*
- Monitooriv juhendamine*
- Tehniline juhendamine*

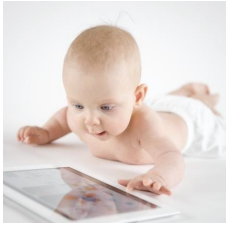
(Livingstone & Helsper, 2008)

(Nikken & Jansz, 2006)

(Kalmus & Roosalu, 2011)

TALLINNA ÜLIKOOL

2. UURING

UURINGU EESMÄRK

Välja selgitada Eesti lastevanemate hinnangud puuetundlike seadmete kasutamise vajalikkusest ning oma juhendamisstrateegiatele imiku- ja väikelapse nutiseadme kasutamisel.

UURIMISKÜSIMUSED

- 1) Mil määral lapsevanemad lubavad väikelastele puuetundliku ekraani kasutamist ning millised on selle põhjendused?*
- 2) Kui teadlikud on vanemad laste puuetundlike ekraanide kasutamise ajast, seal olevast sisust ja vajalikest juhendamisest? Millist nõu vanemad vajaksid?*
- 3) Kuidas lapsevanemad väikelapse puuetundliku seadme kasutamist juhendavad?*

ANKEET

Uuringus kasutatud ankeet koostati tuginedes:

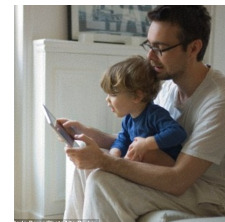
- Technobabies project (2014) uurimusele.*
- Zero to Eight (2013) raames kasutatud skaaladele.*
- Peter Nikkeni ja Jeroen Janszi (2006) uurimistulemustele.*

VALIM ja PROTSEDUUR

- Eesti lapsevanemad, kelle kodus kasvamas alla 3-aastaseid lapsi.
- E-kiri kõikide Eesti lasteaedade direktoritele, kes said palve saata küsitluse veebilink edasi lapsevanematele
- Isetekkelise valimi puhul jagati küsitluse veebilinki sotsiaalmeedia (Facebook) kogukondades ja gruppides
- Uuringus osalejad täitsid ankeedi elektrooniliselt keskkonnas Google Forms.
- Uuring viidi läbi 2014. aasta detsembris (04.12.14–31.12.14)

TALLINNA ÜLIKOOL

3. TULEMUSED

TALLINNA ÜLIKOOL

Üldandmed

- Uuringu valimi moodustasid **400 lapsevanemat**, kellest naiste osakaal oli **91,5%** ja meeste osakaal **8,5%**.
- Valimisse kuulunud vanemate keskmine vanus oli **32 aastat** (vastajaid oli 20–50 eluaastani)
- Andmed saadi **400 lapse** kohta, kellest poisse ja tüdrukuid oli enam-vähem võrdselt, s.o vastavalt **50,7%** ja **49,3%**.
- Kõige rohkem andmeid kogunes **31–36 kuu** vanuste laste kohta, s.o **29,8%**.

TALLINNA ÜLIKOOL

- Enim vastanuid oli Harjumaalt – **43,8%** –, Pärnumaalt oli **10%**, Tartumaalt **9,8%** ning kõige vähem vastanuid ehk alla 1% oli Hiiumaal, Põlvamaal ja Valgamaal.
- Kõigist vastanud vanematest ($n = 400$) võimaldavad **49,5% lastele nutiseadmete kasutust** ja **50,5% ei võimalda**, mis tähendab, et pooldajad ja vastased jagunevad enam-vähem pooleks.
- Lastevanemate haridustase ei mõjuta lapse nutiseadme kasutamise sagedust ega vanemlikke juhendamisstrateegiaid.

TALLINNA ÜLIKOOL

Tulemused

Tulemuste analüüsimisel kasutasime nii vastuseid üksikküsimustele kui ka üksikküsimuste põhjal moodustatud koondtunnuseid.

Moodustati järgmised koondtunnused:

- Keelav juhendamine
- Aktiivne juhendamine
- Vanema tegevuse sagedus nutiseadmega
- Lapse kokkupuute sagedus nutiseadmega

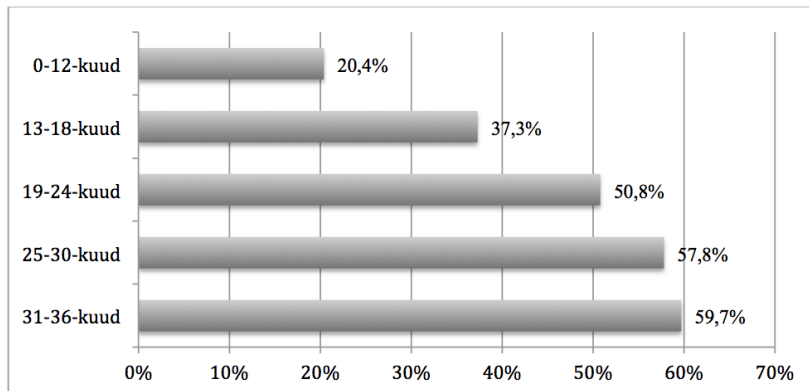

Klasteranalüüs osutas, et varasemates uurimustes välja toodud kolm juhendamisstrateegiat (keelav, aktiivne ja koostegutsemise strateegia) meie valimi puhul **selgelt ei eristunud**.

Seetõttu juhendamisstrateegiate detailsemal käsitlemisel me ülalnimetatud kolme strateegiat eraldi ei analüüsinud.

Väikelaste nutiseadmete kasutamine ja selle põhjused

Joonis 1. Laste vanuseline jaotus (lapsed kellele võimaldatakse nutiseadme kasutamist)

- Vanemate sõnul kasutavad lapsed nutiseadmeid eelkõige **kodus 96,5%**
- Põhjused, miks vanemad lastele nutiseadmeid võimaldavad, on eelkõige selles, et nutiseade **annab lapsele tegevust sel ajal, kui vanem ise peab midagi muud tegema 67,2%**.
- Vanemad näevad nutiseadme kasutamise **eelistena ja positiivse mõjuna** ka seda, et laps õpib uusi oskusi **67,7%**, saab uusi teadmisi **53%** ning nutiseade pakub meelelahutust ja lõbustab last **55,1%**.
- Vanemad, **kes ei võimalda** oma lastele nutiseadme kasutamist ($n = 202$), toovad põhjuseks eelkõige selle, et nutiseade rikub lapse silmi **55,9%**, mõjub negatiivselt nii lapse ja vanema **52,5%** kui ka kogu pere **53%** omavahelisele suhtlusele.

Lastevanemate teadlikkus väikelaste nutiseadmete kasutamisega seotud aspektidest

- nutitelefoni (39,4%)
- tahvelarvutit (25,2%)
- videote, multifilmide või TV-saadete vaatamiseks (31,8%)

*Korrelatsioonanalüüsi tulemused osutasid, et lapsevanema ja lapse nutiseadme kasutamise sageduse vahel on positiivne seos ($r = 0,29$, $p > 0,05$), ehk teisisõnu, **mida sagedamini kasutab vanem nutiseadmeid, seda sagedamini teeb seda ka laps.***

Kõige enam

- Youtube (veebikeskkond)
- Maša ja Karu (multifilm)
- Talking Tom (nutiseadme rakendus)

(TocaBoca, AngryBirds, LEGO Duplo, Animal Numbers, Animal Memory, Draw+Coloring, Toddler Coloring, Turtle Math, ABC Turtle, Tere-tere, KidsDoodle, MyZoo, Findus Inventions 2, Busy Shapes, Subway Surf, Baby Piano, Animal Sounds for Baby, Duckie Deck, SoundTchLite, ZooSounds, Tony the Truck).

*Vanemad kes **võimaldavad**
lapsele nutiseadet*

- 33,8%,
- 24,7%
- 20,2%

*Vanemad kes **ei võimalda**
lapsele nutiseadet*

- 24,8%,
- 16,33%
- 15,34%

*Perearstilt ja sõimeõpetajalt (juhul kui laps käib
sõimes) on vanemad infot saanud/küsinud
märkimisväärselt vähe – 2%.*

*Vanemad, kes on saanud rohkem juhendamist,
võimaldavad oma lastele nutiseadmetega rohkem
vabadust.*

*(Naine, 38aastane) “Endale tundub segadust tekitav
arusaamine, et milline on tema maailmakogemuse erinevus
minu omast, kui ta on harjunud libistama ja suurendama
ekraani, ning milline on reaalsusetaju erinevalt minu omast
ja kas suudab vahet teha ekraanitaguse ja pärismaailma
vahel.”*

*(Naine, 27aastane) “Nõuandeid, kuidas laps ei jonniks, selle
pärast et mõni multikas vmt kinni pannakse või tahvelarvuti
käest võetakse.”*

*(Mees, 40aastane) „Kas telefonid – nuti või tavalised – on
ohtlikud minu lapse tervisele? Kas tuleks vältida nende keha
läheduses hoidmist?“*

Lastevanemate juhendamisstrateegiad

1. Vanemad, kes seavad nii ajalisi kui ka sisulisi piiranguid (56,6%).
2. Vanemad, kes seavad lastele ühte liiki piiranguid, kas ajalisi (22,7%) või sisulisi (6,6%)
3. Kolmandat tüüpi vanemad ei sea lastele mingisuguseid piiranguid (14,1%)

vägivaldsed videod (Youtube), multikad ning mängud, töödokumendid, rakendused, mis ei ole küll vägivaldse sisuga, aga on lapsele keelatud, sest need pole eakohased, helistamine ja sõnumi saatmise rakendused

TALLINNA ÜLIKOOL

(Naine, 29aastane) "Kuidas on tuju ja käitumine, vastavalt sellele kas ei saa üldse mängida või 10 min õhtu kohta. 10 min peale päevast magamist." (Naine, 36aastane) "Enamasti saab laps mängida 5–10 minutit korraga. Vahel paar korda päevas. Kui on lühem aeg, siis summeerin. Üle 30 minuti ei taha lasta lapsel seadmega jännata."

(Naine, 29aastane) "Luban vaadata voolimisvideoid 1 h, samal ajal ise ka voolime mingi aeg. Luban kuulata „Finger Family“ laule 30 min ja multikat arvuti taga 1 h."

(Mees, 29aastane) „Üritan keelata, kui liiga kaua on, aga sellest ei tule midagi välja."

TALLINNA ÜLIKOOL

SOOVITUSED

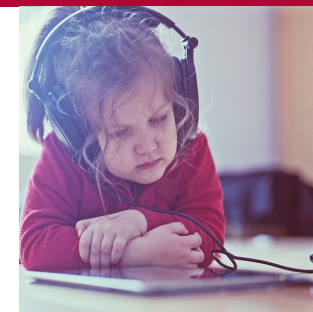
- Vanemal on oluline jälgida nii **iseenda** nutiseadme kasutamise sagedust kui ka sellele kuluvat aega.
- Varajased kokkulepped (sisu ja aeg).
- Väikelaps õpib eelkõige reaalse elu kogemustest, mis ei ole meedia poolt vahendatud vaid kõigi meeltega tajutav
- Eelkõige tähelepanu pöörata vahendis olevale sisule ja lapse juhendamisele, mitte niivõrd piirangutele.
- Sõimeõpetajate sõnum lastevanematele peaks olema eelkõige see, et nutiseade ei peaks täitma lapsehoidja rolli vaid olema sisult ja ajalt vanema poolt juhendatud.
- Oluline õpetajakoolituses käsitleda nutiseadmete võimalikke mõjusid ja rolli lapse kasvukeskonnana

TALLINNA ÜLIKOOL

Veel..

- Nutiseadmete rakenduste loojatele ja disaineritele
- Vajadus lisauuringuteks

TALLINNA ÜLIKOOL

Küsimused?

TALLINNA ÜLIKOOL